

EGINALD NORBERT SCHLATTNER – THE EVOLUTION OF A NOVELIST FROM A SIMPLE MEMBER OF THE GERMAN MINORITY IN TRANSYLVANIA TO THE CULTURAL AMBASSADOR OF ROMANIA

Elena Teodora Mihaela Săcărea (Coldea)

PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract: Many of us will never be able to live and have the power to share with sincerity all the experiences of life, with good or bad, but with fantastic real capacity. This is Eginald Norbert Schlattner ... THE REAL MAN.

On the beautiful day of September 13, 1933, in Arad, the Schlattner family is blessed by God by the birth of a son, Eginald Norbert Schlattner.

Eginald Norbert Schlattner spent his adolescence in Făgăraș, a small town in the southern Carpathians, the water city being the emblem of the city, the wonderful city having a cultural diversity and a multitude of cohabiting ethnicities living in great harmony and understanding: Romanians, Hungarians, Saxons, Gypsies, Armenians, Greeks, Jews. There is the Greek street and lutheran street, the monastery of the Hungarians, the Evangelical school, the Radu Negru High School, a town where everybody spoke three languages.

On January 24, 2002, he was named Romania's "Cultural Ambassador", and in 2003, the President of Austria awarded the Cross of Honor for Literature and Art, 1st Grade - litteris et artibus.

Keywords: Eginald Norbert Schlattner, multiculturalism, childhood, German minority, Cultural Ambassador

Multiculturalitatea lumii este un fapt cunoscut și profund conștientizat în zilele noastre. Problematizările pe marginea acestui subiect se leagă înainte de toate de discrepanța profundă pe care o găsim între realitatea etnoculturală a lumii, pe de o parte, și aranjarea ei din punct de vedere etnopolitic, pe de altă parte. De-a lungul istoriei, diferitele tipuri de comunități etnoculturale s-au încadrat în condiții foarte diferite în comunitățile politice și cadrele statale existente, ceea ce determină într-o bună măsură situația lor actuală, natura problemelor cu care se confruntă, și, nu în ultimul rând, strategia etnopolitică pentru care optează, relația pe care vor s-o întrețină cu națiunile majoritare. Ceea ce își propune multiculturalismul este ajutarea comunităților în susținerea culturilor lor diferite. Acest lucru nu înseamnă că multiculturalismul se opune schimbării.

Multiculturalismul recunoaște că schimbarea în lumea contemporană este inevitabilă, deci scopul acestei politici nu este conservarea culturilor în starea lor inițială. Multiculturalismul izvorăște din dorința de reușită a membrilor societății, iar această reușită depinde de respectul și înflorirea grupurilor culturale ale indivizilor. Multiculturalismul pretinde respect și apreciere din partea grupurilor pentru alte culturi din societate, pretinde toleranța unei comunități față de cealaltă comunitate, și, în același timp pretinde dreptul individului de a părăsi propriul grup cultural sau refuzul acestuia.

Unul dintre romancierii secolului XX, pentru care multiculturalitatea a fost „starea lui de a fi”, este Eginald Norbert Schlattner, care prin opera și întreaga sa activitate, iese din tiparele unui simplu reprezentant al literaturii germane din Transilvania.

Biografia unui om "frumos" trebuie înfățișată celorlalți asemenea lui, cu prezentarea realității vieții trăite.

Și viața a fost trăită...

Mulți dintre noi nu vom reuși niciodată să trăim și să avem puterea de a împărtăși și celorlalți cu profundă sinceritate toate experiențele de viață, cu bune sau cu rele, dar cu o capacitate fantastică de real. Acesta e Eginald Norbert Schlattner...OMUL.

În frumoasa zi de 13 septembrie a anului 1933, la marginea Banatului, în Arad, familia Schlattner este binecuvântată de către Dumnezeu prin nașterea unui fiu, Eginald Norbert Schlattner.

Amintirile autorului legate de frumoasa copilărie o includ și moașa șvabă a familiei, pe numele Jutko Baumann, despre care povestește cu o mare căldură în glas și vădită emoție. Anii emblematici ai copilăriei i-a petrecut Szentkeresztbanya, Vlăhița, partea estică a Transilvaniei, locuită din străvechi timpuri de către secui. Acolo a învățat ungurește, ambii părinți vorbeau perfect limba maghiară și doar la școală a învățat limba română.

Eginald Norbert Schlattner și-a petrecut adolescența în Făgăraș, un oraș mic din sudul Carpaților, cetatea de pe apă fiind emblema orașului, minunatul oraș având o diversitate culturală și o multitudine de etnii conlocuitoare care conviețuiau într-o foarte bună armonie și înțelegere: români, unguri, sași, țigani, armeni, greci, evrei. Există strada grecilor și strada lutherană, mănăstirea ungarilor, școala evanghelică, Liceul Radu Negru, oraș în care fiecare vorbea trei limbi.

În 13 ianuarie 1945, luna siberică foarte rece, toate femeile apte de muncă între 18-30 de ani, și bărbații între 17-45 ani au fost deportați în lagărele din Siberia la muncă. La ordinul generalilor lui Stalin, au fost deportați în jur de 70.000 de minoritari germani.

Printre persoanele deportate se numără și tatăl autorului, Felix Schlattner (născut în 1899 în Avrigh-decedat în 1976 în Făgăraș) cu toate că depășise vârsta. Abuzurile deportării sunt numeroase. A fost deportată chiar și fiica preotului de 16 ani, Alice Hienz, fiica preotului evanghelic din Nou(de Roșia). Mulți germani s-au ascuns. Alții au înghețat în vagoanele de transport animale în cele două săptămâni cât dura călătoria. Numai în Donetz au fost descărcați viii și morții. Acasă au mai rămas bătrânii și copiii.

În anul 1948, după ce guvernul de la Moscova a obligat regele să abdice, nu doar etnicii germani au ajuns în atenția lor în război: românii, ungurii, sârbii, evreii. Apoi au urmat deportările. Firma tatălui său a dat faliment, situația financiară a familiei Schlattner fiind una bună. Tatăl său asigura bunul trai al familiei fiind comerciant priceput. Dar acum, au ajuns peste noapte săraci. Familia a fost evacuată din casa mare în care locuiau în luna noiembrie 1948. Mama sa a suferit enorm, refuzând vehement părăsirea casei cu cei patru copii și să se mute în lagăr, pe care îl considera total nelocuibil. La acea vreme autorul avea 15 ani, fratele acestuia, Kurt Felix 12 ani, Uwe Dietmar 9 ani iar sora, Elke Gertrud 6 ani. Evacuarea din locuință a fost brutală și amintirea este vie în mintea autorului. "Pentru început au aruncat fața de masă cu cina pe fereastră, apoi a urmat mobila și jucăriile. Sora mea își aduna jucăriile plângând din bălți"¹. S-au retras într-un depozit mare de beton. Pentru a se încălzi, copiii mergeau în fiecare seară cu rolele prin camera aia mare de beton. Duceau zilnic o luptă pentru supraviețuire. Părinții încercau din răspuț să le ofere ce aveau nevoie și chiar dacă aveau prin grija părinților ce să manânce, își aduce aminte ca de multe ori simțeau frigul crunt și chiar dacă în camera în care locuiau erau îngheșuiți, părinții au avut grija ca fiecare să aibă patul lui. Se simțeau excluși și amenințați. Trăiau cu frică în fiecare zi și asta foarte mulți ani. Are vie în memorie amintirea verilor petrecute muncind la țărani în agricultură sau la animale, și erau destul de bine plătiți. În timpul liceului, Eginald Norbert Schlattner ajută

Fragment din convorbirea dintre mine și Eginald Norbert Schlattner, Casa parohială Rothberg (Roșia) 12 octombrie 2017.

financiar familia dând ore de matematică. A studiat în trei gimnazii diferite: Liceul Brukental din Sibiu (în limba germană, înființat în anul 1386), Liceul Radu Negru din Făgăraș (în limba română, înființat în 1919) și Școala Honterus (liceul mixt german) în Brașov. Ca adolescent avea o fixație asupra studiului aprofundat după Mitul lui Rosenberg a secolului XX, ținând cartea ascunsă în pivniță.

Era ateu convins și un mare adept al lui Nietzsche, de Anticrist, Feuerbach, Schoppenhouer, se pierdea în Spengler *”Untergang des Abendlandes”*² și suferea la etica lui Kant unde *”Das gute sich in den Schwanz beißt”*³. În cele din urmă și-a revenit. În fața unei clădiri biblice de 50.000 de ani rebelitatea unui tânăr de 19 ani nu conta. Decanul încercase un fel de exorcizare zilnică a lui. *”Dar dracu nu se lăsa alungat”*⁴ așa cum spune autorul. În cele din urmă a ajuns cu o nevroză compulsivă la psihiatrie. A suportat două luni de tratament cu electroșocuri și inducere în comă cu insulină și a supraviețuit curei. Până la urmă a fost adus pe drumul cel bun. Protopopul Friedrich Müller a dat verdictul presimțind parcă de intențiile de a evada din spital ale tânărului Eginald Norbert Schlattner.

În acea perioadă apropierea de episcopul Alfred Herrmann l-a ajutat să privească cu alți ochi comunismul, ca model al unei omeniri libere. Prima dată fără Dumnezeu *”Dar Dumnezeu nu se lasă alungat”*⁵. Își amintește cu mare drag de un proverb învățat de la bunica lui în adolescență *”Toate lacrimile nu le poți șterge, șterge una.”*⁶ În mâinile ridicate și deschise a unei femei picură o lacrimă neagră. Era prea puțin! El voia să toate lacrimile să le poată șterge. Sub îndrumarea episcopului Alfred Herrmann, *”roten Bischof”* (episcopul roșu) reieșea: *”niciun copil nu rabdă foame, niciun om nu plânge”*, acum era decis să nu calce nicio lacrimă care curge, ambiționându-se să le șteargă, toate. Îi este profund recunoscător episcopului, care i-a rămas alături până la moartea lui. Apoi i-au rămas alături: Friedrich Engels, I.V.Stalin, Mao Zedong, Jawaharlal Nehru, Anna Seghers: *”Die Toten bleiben jung”*⁷, Leonhard Frank: *”Links wo das Herz ist”*⁸, Mihail Scholochow: *”Der stille Don”*⁹, Alexei Tolstoi: *”Der Leidensweg”*¹⁰.

Eginald Norbert Schlattner a susținut baccalaureatul în anul 1952, la Liceul Mixt German din orașul Stalin, azi Brașov, instituție de învățământ succesoare a prestigiosului Liceu Honterus din Brașov (fondat în anul 1544).

În perioada anilor 1952-1953 a studiat teologia evanghelică la Cluj Napoca, la secția de studiu în limba germană. Dar a fost exmatriculat pe motive de nesupunere. În toamna anului 1953 a fost pentru scurt timp student la Matematică la Universitatea de Stat din Cluj Napoca. Pentru notele bune din liceu a fost admis la universitate fără examen de admitere. După un semestru de *”matematică pură”* s-a transferat la Hidrologie. Visul său din copilărie de a deveni *”inginer al apelor”* era pe cale să i se îndeplinească. După 9 semestre a fost exmatriculat și de aici. De ce? Pentru că în 28 decembrie 1957, cu 6 luni înainte de examenul de licență la hidrologie, a fost arestat chiar din incinta universității din Cluj. În fiecare zi era tot mai convins că își va găsi liniștea dacă se înscrie în Partidul Comunist Român. În momentul arestării, documentele ce intenționa să le depună pentru înscrierea în partid i-au fost gasit în geanta care o avea asupra lui. În timpul anchetei, a fost întrebat de câteva ori

²Trad. în limba română *”Declinul Occidentului”*.

³Trad. în limba română *”Binele se învârtă în cerc”*.

⁴ Fragment din convorbirea dintre mine și Eginald Norbert Schlattner, Casa parohială Rothberg (Roșia) 25 ianuarie 2018.

⁵*Ibidem.*

⁶*Ibidem.*

⁷Trad. în limba română *”Morții rămân tineri”*.

⁸Trad. în limba română *”În stânga, unde este inima”*.

⁹Trad. în limba română *”Donul liniștit”*.

¹⁰Trad. în limba română *”Drumul suferinței”*.

dacă chiar intenționa să se înscrie sau era o glumă. A trece de partea comuniștilor era considerat la acea vreme că erai trădător de țară și de popor.

La începutul lunii decembrie 1957 semnase la București contractul pentru publicarea volumului ODEM cu Editura de Stat pentru Literatură și Știință ”ca autor tânăr și promițător”. Mai rău a fost că tocmai încheiase un tratament psihiatric foarte dur de două săptămâni cu insulină, chiar înaintea arestării. După-masa petrecută în pivnița Securității din Cluj a fost foarte grea iar apoi a fost condus în Brașov legat la ambele picioare, alături de Michael Sporer, cu ochelari de tablă pe ochi. Au urmat doi ani de cercetare în aceeași celulă (celula 26), 7m², o celulă așezată spre nord, fără raze de soare, fără toaletă, toate necesitățile fiziologice trebuia să și le facă la comandă, după un program strict, supravegheat de două ori pe zi, conduși fiind cu ochelari de tablă oriunde erau duși, nicio ieșire în curte, îi mulțumeau doar lui Dumnezeu pentru încă o zi în care s-au trezit și doar clopotele de la Biserica Neagră le mai dădea speranță și doar autosugestia ”Că cei 7 m² sunt toată libertatea mea. Fă ceva acolo! Și a făcut... Disciplină intelectuală după un orar bine stabilit, matematică, poezii și mii de pași numărați ”¹¹ l-au făcut să supraviețuiască. Era o perioadă în care arestările în serie continuau iar pentru el audierile erau obsesive și chinuitoare ”Noi știm tot, dar vrem să știm mai mult!”¹² erau vorbele anchetatorilor. Recunoaște însă că nu a fost torturat fizic ci a fost ținut în somn artificial timp de două săptămâni și ocazional primea în celulă ziare politice.

În 5 mai 1958 a fost dus pentru prima dată la audieri iar acestea au continuat timp de patru luni chinuitoare, după care, ajuns la capătul puterilor s-a decis să depună mărturie. A răspuns la întrebările anchetatorilor aducând argumente reale fără a incrimina oameni nevinovați, fără a spune lucruri neadevărate despre cei despre care era întrebat. Asta e liniștea sufletească pe care o are, că nu a mințit să se salveze, că a spus doar ceea ce a știut. Cu toate că ar fi putut să se simtă sufletește eliberat făcând asta, sufletul încă, și după atâta timp îi plange și regretă acest fapt...că a spus ceea știa și nimic mai mult. Totuși simțea că a căzut și din dragostea lui Dumnezeu...și asta îl durea și durerea încă o simte în adâncul sufletului. Emil Cioran obișnuia să spună : ”Fiecare cuvânt este un cuvânt în plus.” Propoziția în sine este nu are sens, este un nonsens. Dar potrivit pentru securitate unde fiecare cuvânt era un cuvânt prea mult. Oricine poate observa că în fiecare act de a vorbi este o linie roșie, unde următorul cuvânt, un cuvânt în plus este. Alegerea pe atunci rămăsese așa:era o alegere etnică, o alegere la limită, o ultimă încercare de a acționa când totul părea pierdut, nimic de salvat. În ziua de 15 septembrie 1959, se afla deja în arest de 20 de luni, a fost dus să depună mărturie în procesul celor 5 scriitori sași:Wolf von Aichelburg, Hans Bergel, Andreas Birkner, Georg Scherg, Harald Siegmund, el fiind unul dintre martorii acuzării, singurul adus la proces din detenție.

Ulterior, în noiembrie 1959 în cadrul Procesul scriitorilor germani de la Brașov, Eginald Norbert Schlattner a fost condamnat la 2 ani de temniță, eliberat la o lună de la finalizarea procesului, confiscându-i-se toate lucrurile valoroase (ceas, bicicletă, cărți scumpe, un costum foarte scump), ridicarea tuturor drepturilor civile pentru un an precum și plata a 300 lei pentru cheltuieli de judecată. Martorii acuzării au fost doi foarte buni prieteni ai autorului: Horst Depner și Carl Fritz Dendorfer, care la rândul lor au fost condamnați la muncă silnică pe viață, iar acuzația era de trădarea statului. Pentru 6 dintre tinerii acuzați, judecătorul a cerut condamnarea prin decapitare. Fratele autorului, Kurtfelix, a fost condamnat (în cadrul Procesului Biserica Neagră) deoarece nu a declarat nimic și a fost deportat în lagărul de muncă Peridrava, lângă Delta Dunării, unde din cauza condițiilor existente și a bătăilor primite a fost pe punctul de a-și pierde viața.

¹¹ Fragment din convorbirea dintre mine și Eginald Norbert Schlattner, Casa parohială Rothberg (Roșia) 25 martie 2018.

¹² *Ibidem*.

De la eliberarea lui Eginald Norbert Schlattner, în anul 1960 acesta a descoperit manifestarea asupra sineși a unui nou fenomen denumit ”disonanță cognitivă”. Astfel printr-o analiză interioară extrem de amănunțită a aflat că fiecare de cele mai multe ori, rămâne cu o părere formată la început, indiferent de mulțimea de argumente apărute care o pot schimba. Acuzațiile de trădare precum și eticheta falsă pusă lui Eginald Norbert Schlattner ca fiind ”TRĂDĂTORUL” au lasat o amprentă adâncă în inima autorului, iar peste ani au fost adevărate campanii de defăimare a acestuia, campanii care au dus la dezvoltarea unei iri iraționale. A primit numeroase scrisori de amenințare de moarte. Romancierului îi place să spună că aceste amenințări cu moartea erau scrise pe un ton politic, demonstrându-i astfel că Dumnezeu nu le-a întunecat pe deplin conștiința celor care le-au scris: ”V-am ales sfârșitul să vă fie unul dureros! O să vă omorâm!” Dar harul divin l-a îndrumat să urmeze îndemnul creștin : ”trebuie să avem răbdare cu dușmanii...” crezând cu tărie ca Dumnezeu le va arăta la un moment dat că au greșit.

În anul 1973 și-a reluat studiile teologice la Sibiu (Episcopia Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană) abandonându-și meseria de inginer. În octombrie 1978 este repartizat ca preot la Roșia și Nou (între 1978-2000) și mai apoi la Vurpăr. Ca urmare a exodului în masă a populației de naționalitate germană, în anii 1990-1991, aceste comune, cândva impunătoare, au decăzut. Roșia/Rothberg are în prezent patru enoriași evanghelici sași, cu vârste cuprinse între 70 și 84 de ani.

În perioada 1990-1999 a fost redactorul Buletinului oficial al Episcopiei Evanghelice (LKI).

De mai bine de 27 de ani, din 1991, este preot misionar de penitenciar pentru deținuții evanghelici sași și totodată și a cetățenilor din Germania, respectiv Austria, deținuți în penitenciare din România. Se îngrijește ca duhovnic și de deținuți de alte confesiuni, care îl cheamă pentru a primi consolare duhovnicească.

”Biserica noastră evanghelică săsească s-a redus pe întreg teritoriul României la sub 11.000 de suflete (în anul 1930 erau 300.000), vârsta medie a enoriașilor fiind de 60 ani. Iar acești bătrâni nu constituie un rezervor de energie criminală, deci cei care mă așteaptă în penitenciare sunt cu precădere de etnie română, maghiară sau rromă.”¹³

În 24 ianuarie 2002 a fost numit ”Ambasador cultural” al României, iar în anul 2003, președintele Austriei i-a decernat Crucea de Onoare pentru Literatură și Artă, clasa I – *litteris et artibus*.

”Când vine cineva în parohie, indiferent de confesiune, limbă sau culoare, pot conta pe o ușă deschisă și primitoare, pe o ureche ascultătoare și o inimă binevoitoare, și de cele mai multe ori, pe o mână darnică și generoasă. Așa am decis din octombrie 1978, când am fost numit preot evanghelic la Roșia, și dezideratul a rămas valabil până astăzi.”¹⁴

Eginald Norbert Schlattner a ”îmbogățit” și viața obștei din Roșia. Primește vizitatorii de weekend. Vin cu sutele, cu autocarele, au numit asta „turism literar”. Îi invită în salonul lui, îi servește cu cafea și cozonac, le arată casa, construită în două etape, una veche de o jumătate de mileniu, alta de vreo 300 de ani, le arată pendula care merge de 200 de ani fără întrerupere. Le spune cât de special e locul, Transilvania, România, ce e cu el aici. Tinerii se uită la el, poate cred că e învechit, dar pe drum gândul le fuge tot înapoi.” E tare bătrânul!”¹⁵

Scriitorul sas profită de pe urma acestui pelerinaj la el, unde mulți vin ca la ultimul mohican. Scoțienii au venit să vadă cum dispăre un popor, poporul de sași al lui Eginald. Apoi a venit o suedeză care-i citise romanele, Annette Wicken. E pedagogă de meserie. A

¹³ Fragment din convorbirea purtată între mine și romancierul Eginald Norbert Schlatter în data de 2 martie 2018 la Casa parohială din Roșia, județul Sibiu.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Replica unui tânăr de 27 de ani (Roland Müller) membru al unui grup de turiști austrieci aflați în vizită la Biserica Evanghelică din Roșia, 13 noiembrie 2017.

dus-o la plimbare prin Roșia, de jos, unde stau rromii și la sfârșit l-a întrebat: ea cu ce să ajute? Eginald i-a spus: ai putea să faci o școală? Și suedeza a făcut-o. E o școală Waldorf pentru rromi, are încălzire centrală, săli moderne, bucătărie și dușuri. Copiii se roagă să fie lăsați să și doarmă acolo. După școală, Annette și mai mulți prieteni ai ei, împreună cu sătenii, au ridicat o clădire pentru grădiniță. Are parchet, încălzire prin podea, dormitoare, sală de mese și în total, vreo 110-120 de locuri. Au și profesori instruiți la București.

Și cum toată lumea care discută cu el are aceeași curiozitate: de ce nu a emigrat și el în Germania împreună cu cei 90% din obștea săsească? El dă un răsuns foarte simplu: ”Aici mă știe bunul Dumnezeu după nume și aici Dumnezeul nostru mă vrea! Aici! Și aici sunt oameni de suflet, care au nevoie de mine, iar unii dintre ei mă iubesc! Aici, în vechiul sat săsesc Mons Rubens, Rothberg, Veresmart, Roșia mi-am ales locul de veci cu doleanța să fiu înmormântat lângă biserica mea. Din acest loc nu mă clintesc. Așa să îmi ajute Dumnezeu!”¹⁶

BIBLIOGRAPHY

1. TĂȚAR, Octavian, *Constituirea identității regionale. Geneza transilvanismului*, Alba Iulia, 2009.

2. GÜNDISCH, Gustav, *Patriciatul din Sibiu în evul mediu, în Transilvania și sașii ardeleni în istoriografie*, Editura Hora&AKSL, Sibiu, 2001.

3. *Fragmente din convorbiri purtate între mine și autorul Eginald Norbert Schlattner la Parohia din Roșia, județul Sibiu, în datele : 12.10.2017, 13.11.2017, 25.01.2018, 2.03.2018, 25.03.2018, 2.08.2018.*

---

¹⁶ Fragment din convorbirea purtată între mine și romancierul Eginald Norbert Schlatter în data de 2 martie 2018 la Casa parohială din Roșia, județul Sibiu.